

Dnr 22UN225

2024-05-07

Yttrande över e-petition Arbetsskor till förskolepersonal

Inledning

En e-petition gällande arbetsskor till förskolepersonal har lyfts fram för behandling av utbildningsnämnden. E-petitionen har nummer 155406. E-petitionen anser att Gävle kommun ska förse medarbetare inom förskolan med säsonganpassade arbetsskor.

Vid utbildningsnämnden sammanträdet 2023-04-26 återremitterade nämnden Utbildning Gävles yttrande över e-petition med lydelse:

Under ärendets behandling yrkar ordföranden att ärendet ska återremitteras till sektorn för att utreda om alternativa modeller som inte innebär förmånsbeskattning är möjliga, exempelvis låneutbud, samt utreda vilka kostnader det skulle vara för en sådan modell.

Yttrande från Utbildning Gävle

Regelverk gällande skyddsutrustning och arbetsskor

Arbetsgivaren är skyldig att tillhandahålla personlig skyddsutrustning i vissa fall i enlighet med 2 kapitlet 7 § arbetsmiljölagen. Skyddsskor är ett exempel på personlig skyddsutrustning. Det kan till exempel handla om skor som skyddar fötterna mot farliga ämnen och vassa eller tunga föremål.¹ Enligt Arbetsmiljöverkets föreskrifter om användning av personlig skyddsutrustning ska arbetsgivaren tillhandahålla personlig skyddsutrustning (vilket innefattar skyddsskor), om det behövs för arbetet.² Den personliga skyddsutrustningen ska tillhandahållas utan kostnad för arbetstagaren, vilket gäller oavsett yrkeskategori. Dessa räknas som en del av arbetsklädseln och förmånsbeskattas inte.

¹ Arbetsmiljöverket

² AFS 2001:3

Skyddsskor är inte att likställa med arbetskor. Utifrån gällande lagstiftning finns inte den typen av arbeten som kräver skyddsskor inom förskolan. Arbetskor är skor som arbetas i, dessa kan bekostas av medarbetaren eller av arbetsgivaren. Enligt Skatteverkets regelverk är arbetskor föremål för beskattning om de kan användas utanför arbetet. Förmån av uniform och andra arbetskläder är skattefria, om förmånen avser kläder som är anpassade för tjänsten och inte kan användas privat. Kontanta bidrag för inköp av uniform och andra arbetskläder är alltid skattepliktiga som lön.³

Vid frågeställan till Skatteverket rörande utformandet av *alternativa modeller som inte innebär förmånsbeskattning är möjliga, exempelvis låneutbud* av arbetskor framkommer att det är en bedömning i det enskilda fallet. För att en arbetsgivare ska kunna tillhandahålla ordinära klädesplagg som exempelvis jackor, kostymer, dräkter, skjortor eller skor, utan att skatteplikt ska uppkomma ska vissa krav vara uppfyllda, kläderna ska:

- utgöra arbetskläder, det vill säga de tillhandahålls för att användas i tjänsten,
- vara obligatoriska att använda i tjänsten för den anställde,
- vara anpassade för tjänsten, det vill säga plaggen bör vara enhetliga för viss personal eller ha någon annan särskild egenskap, och
- vara försedda med arbetsgivarens namn eller logotyp så att de märkbart avviker från vanliga plagg.

För skattefrihet för sådana plagg räcker det således inte att de är försedda med logotyp, eller att plaggen enligt avtal inte får användas privat, utan samtliga förutsättningar bör vara uppfyllda. Det kan dock råda skattefrihet om anställda tillfälligt lånar plagg i samband med särskilda arbetsuppgifter som arbetsgivaren äger och förvarar på arbetsplatsen. Skatteverket framhåller dock att det generellt är svårt att få skor som skattefria förmån eftersom samtliga förutsättningar för skattefrihet måste vara uppfyllda.

Arbetsmiljöverkets bedömning

Regeringen gav den 9 juni 2022 Arbetsmiljöverket uppdraget att redogöra för hur belastningsskador i rygg, höfter och knän hos arbetstagare som går och står mycket i sitt arbete kan förebyggas genom användandet av utrustning i arbetet, däribland ändamålsenliga skor. Arbetsmiljöverket återrapporterade uppdraget 3 oktober 2022. Arbetsmiljöverket bedömer att skor som enbart ska reducera risken för belastningsskador vid stående och gående i nuläget inte

³ 11 kap. 9 § IL

omfattas av EU-lagstiftningens definition om personlig skyddsutrustning och användning av personlig skyddsutrustning. Personlig skyddsutrustning ska endast användas om risken inte kan undvikas eller begränsas tillräckligt mycket genom allmänna tekniska skyddsåtgärder eller arbetsorganisatoriska åtgärder.⁴

Arbetsmiljöverket kommer, mot bakgrund av rapportens slutsatser, fram till att långvarigt stående och gående är vanligt förekommande inom flera kvinnodominerade yrkesgrupper och innebär en risk för belastningsbesvär i rygg, höfter, knän, ben och fötter, särskilt om underlaget är hårt. Flera faktorer bidrar till risken och riskerna ska undanröjas genom i första hand generella och kollektiva åtgärder såsom hur arbetet är organiserat och utformningen av arbetslokaler. Arbetsmiljöverkets bedömning är dock att det inte är motiverat att lyfta fram en särskild reglering gällande arbetsskor som en enskild lösning för att förebygga risker för ohälsa orsakad av långvarigt stående och gående. Arbetsmiljöverket anser därmed inte heller att det för närvarande är motiverat med en fortsatt fördjupad analys om hur risken för belastningsskador ska kunna förebyggas genom användande av särskilda arbetsskor.⁵

Kostnader och olika alternativ att hantera arbetsskor för förskolepersonal

Det finns alternativa modeller att hantera arbetsskor för förskolepersonal. Kostnaden varierar inte särskilt mycket i de olika hanteringsalternativen. Avgörande för kostnaden, utöver antalet i målgruppen, är om det ska finnas skor för både inne- och utebruk samt frekvensen i förnyelsen.

Nedanstående kostnadsberäkning bygger på att målgruppen uppgår till 1000 anställda och att det gäller ett par skor per anställd samt att skoparen förnyas vartannat år. Kostnaden per skopar uppskattas till 800 SEK exklusive moms. Kostnader för administration, upphandling och tid för genomförande är inte inräknade.

Initialkostnad

800 SEK per person räknat på 1 000 personal = 800 000 SEK.

Arbetstidskostnader för administrativ personal på central och lokal nivå.

Arbetstidskostnader för ledningspersonal.

Löpande kostnad

Förnyelse av arbetsskor vartannat år = 400 000 SEK.

⁴ Arbetsmiljöverket. Återrapportering av regeringsuppdraget om att redogöra för hur belastningsskador i rygg, höfter och knän kan förebyggas, 2022/034003, s.4.

⁵ Ibid.

Kostnader på grund av personalomsättning 9% av 800 000 SEK = 72 000 SEK
Arbetstidskostnader.

Alternativ till hantering

Låna arbetsskor

Skorna finns på arbetsplatsen och lånas av personal. Det behöver finnas en uppsättning av skor i olika storlekar i varje förskola. I praktiken använder personalen samma skor varje dag och de upplevs som privata.

Äga arbetsskor

Personal beställer skor en gång om året på särskild blankett.

Förmånsbeskattning sker.

Utbildning Gävles bedömning

Utbildning Gävle konstaterar att samtliga förutsättningar för skattefrihet bör vara uppfyllda för att tillhandahålla arbetskläder som skattefri förmån. Därtill råder osäkerhet då Skatteverket gör bedömning i det enskilda fallet.

Utbildning Gävle bedömer att rådande reglering rörande arbetskläder som skattefri förmån synnerligen begränsar arbetsgivarens möjligheter att tillhandahålla arbetsskor till anställda inom förskolan som skattefri förmån.

Utbildning Gävle bedömer vidare att det inte är aktuellt att införa arbetsskor inom förskolan som därefter skulle kunna bli föremål för förmånsbeskattning för den enskilda medarbetaren.

Vidare konstaterar Utbildning Gävle att Skatteverket uppgett att det *kan* råda skattefrihet för plagg som den anställda tillfälligt lånar i samband med särskilda arbetsuppgifter och som arbetsgivaren äger och förvarar på arbetsplatsen. Utbildning Gävle bedömer det inte vara möjligt att tillhandahålla säsonganpassade låneskor vid samtliga kommunala förskolor i olika storlekar enbart avsedda för särskilda arbetsuppgifter. Därtill råder stor osäkerhet då bedömningen för skattefrihet görs i det enskilda fallet och det innebär risk för att en eventuell modell för låneutbud ändå skulle innebära att förmånen skulle bli föremål för förmånsbeskattning för den enskilda.

Utbildning Gävle bedömer att det inte är tillämpligt att ytterligare utreda vilka kostnader som en eventuell modell för låneutbud skulle innebära då det bedöms saknas förutsättningar att införa låneutbud av säsonganpassade arbetsskor.

Förslag till beslut

Mot bakgrund av rådande reglering avseende arbetsskor samt arbetsmiljöverkets slutsatser bedömer Utbildning Gävle att det saknas förutsättningar att införa arbetsskor i förskolan. E-petitionen avslås härmed.

Tomas Hartikainen
Sektorchef
Utbildning Gävle